

۱۳۸۶ مصوبه‌ای گذرانده شد مبنی بر این که دولت می‌تواند مبلغ ۹۰۰ میلیون دلار در بانک کشاورزی و مبلغ ۲۶۰۰ میلیون دلار در هر یک از بانک‌های صنعت و معدن و توسعه صادرات ایران با نرخ سود حداکثر دو درصد در سال به منظور تأمین مالی طرح‌های تولیدی، صنعتی و خدمات فنی و مهندسی سپرده‌گذاری نماید.

لازم به ذکر است، از سال ۱۳۸۰ وزارت بازرگانی، مسؤولیت توسعه صادرات خدمات فنی و مهندسی کشور را بر عهده گرفته است. آمار نشان می‌دهد که حجم صادرات خدمات فنی و مهندسی کشور بیش از پیش‌بینی‌های انجام یافته در برنامه‌های توسعه‌ای بوده است و درصد تحقق آن در دو سال اول برنامه چهارم، از ۱۰۰ درصد بیشتر است. همچنین، سهم پروژه‌های عمرانی و ساختمانی، صنعتی و الکترونیکی در صادرات خدمات فنی و مهندسی، بیش از سایرین بوده و به طور متوسط، طی دوره ۸۵-۸۰ در حدود ۷۵ درصد صادرات خدمات فنی و مهندسی را به خود اختصاص داده‌اند. ■

و تجارت در قالب سند ملی بازرگانی کشور، دولت مکلف گردید نسبت به افزایش سرمایه‌های صندوق ضمانت صادرات ایران و نیز تأمین مابه التفاوت نرخ‌های اعتباری و گسترش پوشش بیمه‌ای در کشورهای هدف برای صادرات کالا و خدمات اقدام نماید.

بر اساس بند "د" ماده ۱ قانون برنامه چهارم، دولت مکلف و مجاز است که با ایجاد حساب ذخیره ارزی حاصل از عواید نفت، حداکثر معادل ۵۰ درصد مانده موجودی حساب ذخیره ارزی، برای سرمایه‌گذاری و تأمین بخشی از اعتبار مورد نیاز طرح‌های تولیدی و کارآفرینی صنعتی، معدنی، کشاورزی، حمل و نقل، خدمات (از جمله گردشگری)، فناوری اطلاعات و خدمات فنی - مهندسی بخش غیردولتی که توجیه فنی و اقتصادی آنها به تأیید وزارت‌خانه‌های تخصصی ذیربط رسیده است، از طریق شبکه بانکی داخلی و بانک‌های ایرانی خارج از کشور به صورت تسهیلات با تضمین کافی استفاده نماید. بدین منظور، در تیرماه سال

اقتصاد اطلاعات

دست نامری در اقتصاد نامری

از دوران انقلاب صنعتی به بعد، اقتصاد صنعتی جای خود را به اقتصاد مبتنی بر اطلاعات داده است.

گستره‌تر، عالیم
تجاری و تبلیغات تجاری را در بر می‌گیرد - و عنصر کتابخانه‌ها و بانک‌های اطلاعاتی را نام برد.

این اقتصاد جدید نامری، باعث بروز تحولاتی شکوف در امر پیشرفت و سودآوری بنقاهه‌ها گردیده است. به طور نمونه، مجموع سهام سرمایه‌گذاری پنج شرکت عمده فعال در فناوری اطلاعات و ارتباطات (مایکروسافت، اینتل، کامپک، دل و سیسکو) در سال ۱۹۸۷ رقمی معادل ۱۲ میلیارد دلار در بازار بوده که این رقم در سال ۲۰۰۷ به ۶۰۰ میلیارد دلار (۵۰ برابر شدن ارزش طرف مدت ۲۰ سال) بالغ گردیده است. روی آوردن برخی از کشورهای در حال توسعه نظریه هند یا حتی سریلانکا به این حوزه‌های جدید اقتصادی، تا حدود زیادی اقتصاد این کشورهای را متتحول ساخته است. گفتنی است، با وجود سودآوری انبوه حاصل شده در این بخش، بهای فراورده‌های تکنولوژی اطلاعاتی به نحو چشمگیری کاهش یافته است. به عنوان نمونه، ظرفیت ذخیره‌سازی اطلاعات در دیسک‌های رایانه‌ای از سال ۱۹۹۱ به این سو - در عین حال که بهای دیسک به یک‌صد رسمیه - سالانه ۶۰ درصد زیادتر شده است.

قیمت معکوس

اقتصاد نامری، قانون قیمت‌گذاری اقتصاد قدیم که در آن افزایش کیفیت کالا همیشه به افزایش بهای آن می‌انجامد را نقص کرده و قانون قیمت‌گذاری معکوس را ارایه می‌کند؛ یعنی بهترین کالاهای سال به سال ارزان‌تر می‌شوند. به طور کلی، مقوله اقتصاد نامری و مغزاوار و هوشمند شدن کالاهای نهایی و واسط و تعییت تولیدات از منطق فازی، به عنوان دستاوردهای اساسی انقلاب تکنولوژیکی به شمار می‌آید که نتیجه آن، همانا مهار و حتی تنزل تورم بوده است.

یکی از نمودهای پرنگ اقتصاد نامری، اینترنت می‌باشد که در حال حاضر تعداد کاربران آن در جهان به بیش از یک میلیارد نفر رسیده است (یعنی از هر ۶ نفر یک نفر کاربر اینترنت است). در هیچ یک از تکنولوژی‌های جهان در طول تاریخ بشر چنین گسترش سریعی در استفاده از یک شاخه تکنولوژی نظیر نداده است. به علاوه، استفاده از اینترنت، توانسته کاهش هزینه‌های داد و ستد را با خود به همراه آورد. به عنوان نمونه، مشورت‌های پزشکی و آموزش و پرورش دو بخش <<

اطلاعات سال‌های ابتدای قرن ۲۱ بر این مهمن دلالت دارد که مجموعه دستاوردهای جدید علمی و فنی بشر در شرایط کنونی با گذشت هر سه سال دو برابر می‌شود. یعنی مسیرهایی که روزانه، ماهانه یا سالانه طی می‌شود با کل دستاوردهای بشر در قرون و اعصار گذشته برابری می‌کند. در این زمینه، کافی است بدانیم طول عمر متوسط هر تکنولوژی در سال‌های پایانی قرن ۱۹ بالغ بر ۱۱۰ سال بوده ولی از دهه ۱۹۸۰ به حدود ۱۹۸۰ به نظر به تعمیر گونز جامعه شناس، «اگر کل تاریخ بشریت را ۳۰ ثانیه در نظر بگیریم، نسل ما در دو ثانیه آخر آن به سر می‌برد. در این دو ثانیه، به مراتب بیش از ۲۸ ثانیه نخست، حوادث و تحولات رخ داده و ما تنها نسلی هستیم که تغییرات عصری را لمس و احساس می‌کنیم.»

از اسناد و مدارک به دست آمده چنین برمی‌آید که دست کم، از پنج هزار سال پیش تاکنون، اقتصاد بر مبنای دانایی استوار بوده است. شایان ذکر است، حک کردن سوابق مالی روی لوح‌های سفالین در زمان سومریان از نمونه‌های بارز آن به شمار می‌آید. این روند تا دوران انقلاب صنعتی به رشد نسبی خود ادامه داده است. از دوران انقلاب صنعتی به بعد، ابداعاتی همچون ماشین‌ریسندگی، بخار و پیشرفت‌های بعد از آنها به میزان قابل ملاحظه‌ای بر عملکرد اقتصاد تأثیر گذاشت. این ماشین‌ها و وسایل ساخته شده، تجسم فیزیکی دانایی به شمار می‌آمدند.

رفته رفته این اقتصاد صنعتی جای خود را به اقتصاد مبتنی بر اطلاعات داد که نام‌های گوناگونی مانند اقتصاد نامری، اقتصاد بی‌وزن، اقتصاد ناملموس و اقتصاد جدید نیز بر آن نهاده شد. در این برهه از زمان، اطلاعات جای مواد و مصالح، واحدهای اطلاعات (bits) جای چرم و توده و شبکه‌های اطلاع‌رسانی جای پویایی اقتصاد کهن را گرفتند و بدین ترتیب، این بار دانایی به صورت تقریباً غیرقابل تبلور یافت. می‌توان گفت در این دوره، دست نامری اقتصاد بازار پس از انقلاب صنعتی، با اقتصاد نامری ماحصل انقلاب تکنولوژیکی همراه گشته است.

در این اقتصاد، اندیشه‌ها، تصویرهای ذهنی و دانش از فرآورده‌های مادی، ماشین‌ها و مواد خام اهمیت بیشتری می‌یابند. این اقتصاد بی‌وزن یا نامری چند عنصر تشکیل دهنده دارد که از آن جمله می‌توان فناوری اطلاعات و ارتباطات، اینترنت، دارایی‌های معنوی - که علاوه بر اختصار و حق انحصاری در بُعدی

شرکت بزرگ آمریکایی به علت عملکرد ضعیف،^{۱۰} برابر شده است. در این نگرش، ماهیت پویا و متغیر کار به افزایش مشاغل غیرمتعارف از جمله مشاغل پاره وقت، کار موقت با ساعات متغیر و غیرمنتظم و قراردادهای استخدامی کوتاه مدت انجامیده است. در اقتصاد نامری، یک فرد در طول حیات خود ممکن است از کار تمام وقت به کار پاره وقت و از کار در اداره به کار در خانه و از این‌مانی کارمند بودن در شرکت‌های عظیم به حادثه جویی و خطرات دنیای تجارت تغییر وضعیت بدهد. اقتصاد نامری را در اقتصادمان دریابیم. ■

بسیار پرهزینه اقتصادهای پیشتر فته هستند که استفاده از اینترنت موجب افت شدید هزینه آنها شده است. آنچه در اقتصاد نامری اهمیت دارد مهارت‌های فنی، علمی، هنری و توانایی ارتباط قوی با مشتری است که در آن، سلسه مراتب انعطاف ناپذیر مبتنی بر معیارهای ثابت و تغییرناپذیر دیگر بی معنا می‌باشد. در اقتصادی بی‌وزن، تعداد زیادی از مشاغل در حال منسخ شدن هستند. رؤسای شرکت‌ها در اقتصاد بی‌وزن، مقوله حمایت شده‌ای به حساب نمی‌آیند. امروز در مقایسه با دو دهه گذشته، احتمال برکنار کردن رییس و مدیر یک

موضوع‌گیری طالبانی

قرارداد الجزایر، آتش زیر خاکستر

جلال طالبانی با ملغی اعلام کردن یا تردید در قرارداد ۱۹۷۵ الجزایر، نطفه جنگ روانی

دولت مرکزی با کشور ترکیه پایبند نیستند، بلکه با تساهل و تسامح، اقدامات تروریستی گروه مزبور در داخل خاک کشورمان ایران و همچنین کشور ترکیه که از طریق خاک کردستان هدایت می‌شود را نادیده می‌گیرند.

مسئله حزب کارگران کردستان و هماهنگی کامل دو کشور ترکیه و ایران برای توقف فعالیت‌های تروریستی این گروه که از طریق حوزه سرزمینی دولت محلی کردستان عراق صورت می‌گیرد، در شکل گیری موضع غیرمنتظره طالبانی در قبال قرارداد الجزایر بی‌تأثیر نبوده است.

(۳) مشکلات رهبران کرد با دولت مرکزی و دیگر جریان‌های قومی و مذهبی عراق برای دستیابی به مطالبات و خواسته‌های خود از دیگر علل و عوامل تأثیرگذار در مواضع طالبانی به شمار می‌رود. مسئله الحق کرکوک به کردستان عراق، اختلاف بر سر انعقاد قراردادهای نفتی کردستان با شرکت‌های خارجی بدون هماهنگی با دولت مرکزی و درخواست ۱۷ درصد از بودجه عراق، از مهمترین مشکلات و اختلافات منطقه فدرال کردستان با دولت مرکزی به شمار می‌رود.

مسئله الحق کرکوک به کردستان عراق، موضوعی است که هیچ کدام از دیگر جریان‌های قومی و مذهبی (شیعه و سنّی) عراق با آن موافق نیستند. اما در صدر این مخالفت‌ها دولت شیعی نوری مالکی قرار دارد. به همین دلیل، مسئله الحق کرکوک از زمان دولت انتقالی دکتر جعفری تاکنون به تعویق افتاده است. در کنفرانس ترکیه، طرحی برای حل بحران عراق که در آن تعیین سرنوشت کرکوک به تعویق افتاده بود ارایه شد. ولی این طرح با واکنش کردهای مواجه شد و آن را دخالت در امور داخلی عراق قلمداد کردند.

شکست مذاکرات اخیر کردهای با دولت شیعی مرکزی در خصوص مسئله کرکوک، انعقاد قراردادهای نفتی با شرکت‌های خارجی و موضوع بودجه از یک سو و سفر کاندالیزا رایس، وزیر امور خارجه آمریکا، به شمال عراق و تشکیل جلسه مشترک با کردهای از سوی دیگر، زمینه‌های مهمی است که کردهای را وادار کرده تا هم‌زمان با حزب اسلامی اهل سنت عراق - که به دلیل اختلاف با نوری مالکی از کابینه وی خارج شده است - متحد شوند و در قبال ایران نیز مسئله ملغی شدن قرارداد الجزایر را مطرح نمایند.

نکته پایانی این که، با توجه به سیستم تصمیم‌گیری شورایی (شورای ریاست جمهوری) در عراق، اظهارات جلال طالبانی، نظر شخصی وی تلقی شده و نه تنها از دیدگاه حقوق بین‌الملل اعتبار ندارد، بلکه از بعد داخلی عراق نیز وجهه قانونی ندارد. ■

موضوع‌گیری جلال طالبانی، رییس جمهور کُرد تبار عراق، در ملغی اعلام کردن قرارداد ۱۹۷۵ الجزایر در حالی صورت می‌گیرد که کشور عراق با بحران سیاسی - امنیتی پیچیده‌ای بر سر توزیع قدرت و ثروت مواجه است. بخشی از بحران مزبور از مطالبات آشتی ناپذیر کردهای برای دستیابی به منافع و منابع بیشتر در عراق جدید پس از صدام ناشی شده است. به هر ترتیب، می‌توان موضع گیری اخیر جلال طالبانی درخصوص قرارداد الجزایر را در سه سطح بین‌المللی، منطقه‌ای و داخلی عراق مورد تحلیل و بررسی قرار داد.

(۱) بدون شک، تحولات سیاسی - امنیتی عراق و روابط و تعامل این کشور با جهان خارج و به ویژه همسایگان آن به صورت مستقیم و غیرمستقیم، تحت تأثیر منافع و مصالح آمریکا به عنوان یک قدرت فرامنطقه‌ای قرار دارد. بحران سازی نومحافظه کاران آمریکا علیه ایران با طرح اتهامات واهی در مقاطع مختلف پس از سقوط صدام تاکنون ادامه دارد. البته، اتهام علیه ایران تنها محدود به موضوع عراق نمی‌باشد.

پرونده هسته‌ای، بزرگ نمایی تهدید ایران علیه کشورهای عربی، تلاش ایران برای تشکیل هلال شیعی در منطقه و دخالت ایران در نامنی‌های عراق، از جمله اتهاماتی است که به صورت مستمر توسط نومحافظه کاران آمریکا و عوامل وابسته آنها علیه ایران تکرار می‌شود.

از این دیدگاه، طرح بی‌اعتبار دانستن قرارداد الجزایر توسط رییس جمهور عراق، احتمالاً با هدایت پشت پرده آمریکا و با هدف فتح باب بحران دیگری علیه کشورمان مطرح شده است. قرارداد الجزایر برای جمهوری اسلامی ایران از اهمیت بسیاری برخوردار است و با تحمل هشت سال جنگ، هزینه زیادی برای آن پرداخت شده است. این مسئله که قرارداد الجزایر در سال ۱۹۷۵ بر علیه منافع کردها تنظیم شده، نمی‌تواند توجیه قانونی برای ملغی اعلام کردن این قرارداد توسط طالبانی تلقی شود.

(۲) بحران سیاسی - امنیتی عراق از نظر منطقه‌ای تحت تأثیر منافع کشورهای عربی و همسایگان این کشور قرار دارد. علاوه بر حساسیت کشورهای عربی منطقه و همسایگان عراق در قبال مطالبات رهبران کردستان، که به نحوی به سمت یک سیستم کنفرال و استقلال کامل از حکومت مرکزی بغداد گرایش دارد، مسئله حزب کارگران کردستان (PKK) ترکیه در شمال عراق و ورود نیروهای نظامی ترکیه به کردستان عراق، از جمله مهمترین تحولات شمال عراق به شمار می‌رودند.

در ارتباط با مسئله حزب کارگران کرد ترکیه و توقف فعالیت این گروه در شمال عراق، دولت مرکزی بغداد، ترکیه و ایران موضع همسو و هماهنگی دارند. اما رهبران به اصطلاح "إقليم کردستان" در قبال این مسئله نه تنها به توافقات